

Ungeklimarådets fødevareudspil

1. Kostrådene skal tænke klimabelastningen ind

Danmark har 10 officielle kostråd, der har til formål at vejlede befolkningen, om hvordan man sundest muligt kan ernære sig, indenfor rammen af hvad der betragtes som typisk dansk mad¹². Vi foreslår, at klimahensyn tænkes ind som et af hovedformålene ved udviklingen af kostråd, og i det henseende vil de nyligt publicerede resultater fra den anerkendte EAT Lancet komité³ være oplagte at inddrage. Kostrådene har fokus på den komplette sammensatte tallerken, ikke den enkelte fødevarer.

2. Offentlige køkkener skal tilbyde klimavenlig mad

Der er i Danmark 20.000 offentlige køkkener, der tilsammen serverer ca. 800.000 måltider⁴ dagligt. Vi foreslår, at det gøres obligatorisk, at der i alle offentlige køkkener skal være adgang til et sundt og klimavenligt måltid. Denne ændring bør kunne ske uden prisforhøjelser.

Forslag nr. 1, omkring klimavenlige kostråd, kan benyttes til at skabe en fællesbetegnelse for sund & klimavenlig kost.

3. Supermarkeder skal tage klimaansvar

Tilgængeligheden af klimavenlige fødevarer og gennemsigtigheden af, hvilke varer der er mest klimavenlige, er central for en grøn omstilling. For de private husholdninger er supermarkederne derfor en central spiller. Vi foreslår, at supermarkederne i højere grad prioriterer et stort udvalg af klimavenlige fødevarer, fx en god frugt og grønt afdeling. Der er også brug for flere nemme klimavenlige måltider, som fx færdigretter, så borgeren ikke skal vælge mellem nemt/hurtigt og klimavenligt. Derfor er vi gået ind i initiativet Partnerskab for Klimavenlig Kost. Der bliver nødt til at blive vist vidtgående handlevillighed fra sektoren selv, hvis ikke politiske tiltag skal blive nødvendige. Det handler desuden ikke kun om, at klimavenlige fødevarer skal være mere

¹ <http://diaetist-felding.dk/blogindlaeg/de-officielle-kostraad-vaegter-kultur-over-evidens>

² <https://www.information.dk/debat/2017/01/kronik-officielle-kostraad-burde-anbefale-plantebaseret-kost>

³ <https://eatforum.org/eat-lancet-commission/>

⁴ <https://mfvm.dk/nyheder/nyhed/nyhed/opfordring-til-kommuner-koeb-lokalt-2/>

tilgængelige. Vi skal også turde, at de klimabelastende varer bliver mindre tilgængelige. Danskernes kostvaner har ikke ændret sig, fordi vi som mennesker har ændret os. Vores kostvaner har ændret sig, fordi tilgængeligheden af kalorietætte og klimabelastende fødevarer har ændret sig. Supermarkederne skal tage ansvar for dette, og måske er det mest liberale og etisk korrekte ikke at sikre, at alle danskere har mulighed for at købe al slags mad på alle tidspunkter. Måske er det mest liberale og etisk forsvarlige som politiker at sikre, at danskerne har bedst muligt mulighed for at leve sundt og passe på kloden.

4. Mindre madspild hos forbrugerne, supermarkederne og de offentlige køkkener

I 2017 var der et madspild på 247.000 ton om året, hvilket i gennemsnit svarer til ca. 100 g pr. borger. pr. dag.⁵ Vi anbefaler, at der sættes ind for at mindske madspildet i samarbejde med Miljø- og Fødevarerministeriet. Forslaget deles i tre: Et til forbrugerne, et til detailkæderne og et til offentlige køkkener:

4.1 Der opfordres til at lave madplaner, da det specielt er familier, der i den sidste tid har været i en negativ udvikling i forhold til stigende madspild. Madplaner er en effektiv måde for familier at nedsætte deres madspild, alligevel er det de færreste, der i skrivende stund laver madplaner⁶. *Forslag nr. 1, omkring klimavenlige kostråd, kan anvendes til at udarbejde sunde og klimavenlige madretter og madplaner, der overholder kostrådene. Vi foreslår at der sættes penge af til at udvikle nogle eksempler på ugemadplaner, der overholder tidligere nævnte kostråd, og som derved afspejler en sund og alsidig kost, der forholdsvis nemt kan laves i hjemmet. Disse madplaner skal give inspiration til, hvordan man implementere kostrådene, samt fungere som indkøbsliste, så man undgår overindkøb. Listerne skal være frit tilgængelige og afspejle almindelig dansk madkultur. Dette kan eventuelt finansieres gennem de penge, ministeriet i forvejen har sat af til at påvirke borgernes adfærd.*

4.2 Vi foreslår, at detailkæder og supermarkeder skal gå væk fra at tilbyde kunderne mængderabat ved køb af flere identiske friske madvarer. Her skal der specielt sættes ind overfor rabatter, der lyder på en gratis vare, ved køb af et bestemt antal varer. Der skal opfordres til, at der i stedet laves periodiske, eller faste, stk. prisnedsættelser. Ved friske fødevarer forstås dem, der hovedsagligt består af celler med et aktivt stofskifte, det vil f.eks. sige kød, planter, svampe, æg og mælkeprodukter, der hverken er varmebehandlede, frosne eller konserverede på anden vis. Dette kan enten implementeres som et frivilligt tiltag i sektoren, eller det kan reguleres politisk.

4.3 Vi foreslår, at offentlige køkkener opfordres til at skifte til mindre tallerkener, næste gang de køber nye tallerkener ind, da mindre tallerkener mindsker risikoen for at tage mere mad, end man kan spise. Derudover kan der opfordres til, at brugerne af kantinerne selv skal sortere deres affald og får et direkte syn på, hvor meget mad de smider ud.

⁵ <http://stopspildafmad.org/om-madspild/madspild-i-tal/>

⁶ <https://mfvm.dk/nyheder/nyhed/nyhed/vi-spilder-mindre-mad/>

5. Gør det nemmere og billigere at donere mad væk end at smide det ud

Pt. skal supermarkeder betale moms, hvis de forærer mad væk frem for at smide det ud. Dette giver et uhensigtsmæssigt incitament. Vi foreslår derfor, at momslovgivningen ændres, så supermarkeder ikke skal betale moms af at forære mad væk.

Derudover opfordrer vi til, at flere supermarkeder, kantiner og restauranter tilmelder sig Too Good To Go, Karma eller lignende ordninger. I offentlige køkkener kunne det gøres obligatorisk. For at øge incitamentet til at minimere madspild fra supermarkeder kunne det gøres forbudt (som i Frankrig) eller pålægges en afgift at smide mad ud.

6. Gør det klimavenlige valg til det billigste valg

For at den enkelte forbruger bedre kan omstille sit fødevarerforbrug i en mere bæredygtig retning, skal der både sikres tilgængelighed og gennemsigtighed i udbuddet, men også tages hensyn til prisen. Dette gælder især, hvis vi skal have lavindkomstgrupper som studerende med. Vi foreslår, at man gør det klimavenlige valg til det billige valg. Man kan for eksempel sænke prisen på klimavenlige varer ved at sænke momsen på grøntsager, eller man kan gøre mere klimabelastende varer dyrere ved at hæve afgifterne som beskrevet i punkt 6 i papiret "Ungeklimatekstens overordnede målsætninger".